

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή.....
2. Χώροι επίσκεψης και ξενάγησης της περιβαλλοντικής ομάδας
- 3.Οικοσυστήματα.
4. Φυσικές Διαδρομές

1. Εισαγωγή

Στην ανατολική πλευρά του Παρνασσού είναι χτισμένη η κωμόπολη της Δαύλειας. Ένας πανάρχαιος τόπος με πλήθος μνήμες που οι ρίζες του ξεκινούν από τις θαμπές καταχνιές της προϊστορίας και φτάνουν χωρίς κενά και διακοπές, ως τα χρόνια μας. Ο γέρο Παρνασσός καμαρώνει την όμορφη κωμόπολη, που απλώνεται μπροστά του και στέκει με αγάπη ακοίμητος νύχτα και μέρα φρουρός της.

Είναι χτισμένη αμφιθεατρικά και έχει υψόμετρο 360μ.. Έχει πολλά νερά, πλούσια βλάστηση, ξηρό και υγιεινό κλίμα. Πριν το πόλεμο του '40 η Δαύλεια είχε περισσότερους από 3000 χιλιάδες κατοίκους. Σήμερα ο πληθυσμός της δεν ξεπερνά τους 2000 χιλιάδες κάτοικους.

Μερική άποψη του χωριού μας

Από διοικητικής πλευράς, η Δαύλεια είναι τοπικό διαμέρισμα του Δήμου Λιβαδειάς.

Χάρτης της περιοχής

Περιβαλλοντική εκδρομή Θεσσαλονίκη

Στα πλαίσια του φετινού προγράμματος περιβαλλοντικής με τίτλο “υδάτινα οικοσυστήματα και φυσικές διαδρομές”, οι μαθητές που συμμετείχαν στο πρόγραμμα μαζί με τους καθηγητές Μαστρογιάννη Ευστάθιο και Σιδέρη Βιολέττα επισκέφτηκαν τοπικούς υδροβιότοπους, πηγές ποταμών πραγματοποίησαν περιβαλλοντικούς περιπάτους σε φυσικού κάλλους περιοχές και πραγματοποίησαν τριήμερη περιβαλλοντική εκδρομή στη Θεσσαλονίκη όπου επισκέφτηκαν τον υδροβιότοπο Αλιάκμονα Αξιού και Λουδία και τον υδροβιότοπο της Επανομής.

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

Η πρώτη επίσκεψη πραγματοποιήθηκε στις πηγές του Αγίου Ιωάννου Μαυρονερίου. Οι πηγές βρίσκονται στους πρόποδες του βουνού σχηματίζοντας μικρές λίμνες οι οποίες αποτελούν τον υδροβιότοπο της περιοχής συγκεντρώνοντας πολλά είδη υδρόβιων πουλιών.

Η δεύτερη επίσκεψη της περιβαλλοντικής ομάδας πραγματοποιήθηκε στις εποχιακές λίμνες (Κολυμπάδια) που δημιουργούνται την άνοιξη στους πρόποδες του Παρνασσού.

Η τρίτη επίσκεψη πραγματοποιήθηκε στις πηγές του ποταμού Πλατανιά στη θέση Κεφαλόβρυσο.

ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ

Η έννοια του οικοσυστήματος είναι πολύ πλατιά. Μπορεί να είναι από μια σταγόνα υγρού με πρωτόζωα, μέχρι ολόκληρο τον πλανήτη μας.

Οικοσύστημα ορίζεται, σαν το σύνολο φυτών, ζώων και φυσικού περιβάλλοντος σε μια συγκεκριμένη περιοχή. Για παράδειγμα, ένα δάσος ή μια λίμνη, αποτελούν ξεχωριστά οικοσυστήματα. Δείκτες ενός οικοσυστήματος είναι τα τροφικά δυναμικά και η ροή ενέργειας μέσα σ' ένα οικοσύστημα. Από το 1950 η μελέτη του οικοσυστήματος είναι ενιαία.

Κάθε οικοσύστημα αποτελεί μια οικολογική μονάδα με ποικίλα οικολογικά χαρακτηριστικά (ποικιλία ειδών, πυκνότητα πληθυσμών, κλιματικά στοιχεία, εδαφολογικά). Σε μια πρώτη προσέγγιση, τα οικοσυστήματα διακρίνονται σε χερσαία και υδάτινα. Τέτοια μπορούν να είναι φυσικά και τεχνητά οικοσυστήματα. Τα φυσικά οικοσυστήματα είναι δυναμικά πολύπλοκα πλέγματα αλληλεπιδράσεων και αλληλεξαρτήσεων που μεταβάλλονται και εξελίσσονται διαχρονικά. Η γνώση της δομής, οργάνωσης και λειτουργίας τους είναι απαραίτητη στη μεθοδολογία της διαχείρισης και προστασίας του περιβάλλοντος. Εξετάζοντας τα οικοσυστήματα ανακαλύπτουμε ότι εμπεριέχουν κοινωνίες ζώων και φυτών, που ζουν σε αρμονία, όχι μόνο μεταξύ τους αλλά και με το ανόργανό τους περιβάλλον (έδαφος, νερό, αέρας κλπ.). Τέτοια οικοσυστήματα είναι: ένα δάσος, ένα λιβάδι, η θάλασσα κ.ά. Όλα τα μέλη ενός οικοσυστήματος πρέπει να βρίσκουν εκεί αρκετή τροφή και κατάλληλο χώρο διαβίωσης για να αναπτύσσονται και να κρατιούνται στη ζωή.

Κάθε οικοσύστημα είναι ένα περίπλοκο σύμπλεγμα. Για να μελετήσουμε τις διεργασίες αυτού του συμπλέγματος, πρέπει να **"προσεγγίσουμε"** αρχίζοντας από τα σημαντικότερα στοιχεία που το συνθέτουν, όπως είναι η ζωή, η ύλη και το κλίμα. Σαν μια λειτουργική μονάδα, τα οικοσυστήματα έχουν μια σχετική ισορροπία. Η ισορροπία όμως αυτή έχει δυναμική φύση, με όλα τα φυτά και τα ζώα να αλληλεπιδρούν, να αναπαράγονται και να πεθαίνουν και με τις φυσικές συνθήκες να αλλάζουν συνεχώς. Σ' αυτό το πλαίσιο που φαινομενικά είναι αμετάβλητο - στην πραγματικότητα όμως είναι σε συνεχή ρευστότητα - διαδραματίζεται η εξέλιξη της ζωής.

Η λειτουργία των οικοσυστημάτων στηρίζεται στη ροή ύλης και ενέργειας με κινητήρια δύναμη τον ήλιο. Πρώτη διεργασία, βασική για την εξέλιξη της ζωής είναι η φωτοσύνθεση. Πρόκειται για μια παραγωγική διαδικασία, βασισμένη στην ενέργεια του ηλιακού φωτός, αφητηριακό σημείο όλων των τροφίμων αλυσίδων. Οι πρώτες ύλες που συνενώνονται με τη φωτοσύνθεση, είναι το διοξείδιο του άνθρακα και το νερό.

Τα φυτά της γης προσλαμβάνουν διοξείδιο του άνθρακα από την ατμόσφαιρα και το νερό από την επιφάνεια που μεγαλώνουν, ενώ τα υδρόβια φυτά χρησιμοποιούν το διοξείδιο του άνθρακα που είναι διαλυμένο μέσα στο υγρό περιβάλλον τους. Εκτός από τις πρώτες ύλες της φωτοσύνθεσης, τα φυτά για να σχηματίσουν τις δομές τους χρειάζονται και άλλες ουσίες όπως μαγνήσιο, άζωτο, πολλές φορές και θείο. Η πλειοψηφία των φωτοσυνθετικών χερσαίων φυτών παίρνουν αυτές τις επιπρόσθετες ουσίες από το έδαφος. Τα φυτά που επιπλέουν στο νερό, απορροφούν ανόργανες ουσίες απευθείας από το περιβάλλον. Τα φυτά, λοιπόν, είναι οι πρωτογενείς παραγωγοί της τροφής.

Ο επόμενος κρίκος στην αλυσίδα είναι ο πρωτογενής καταναλωτής - ο φυτοφάγος. Οι περισσότεροι πρωτογενείς καταναλωτές είναι τα ζώα, γιατί δεν μπορούν να παρασκευάσουν μόνα τους την τροφή τους από την ηλιακή ενέργεια. Οι επόμενοι κρίκοι της αλυσίδας είναι οι καταναλωτές των ανωτέρων βαθμίδων, που είναι αναγκασμένοι να παίρνουν το φυτικό υλικό με έμμεσο τρόπο, τρώγοντας δηλαδή άλλους καταναλωτές. Στην κορυφή της τροφικής πυραμίδας βρίσκεται ο άνθρωπος.

Τα οικοσυστήματα διακρίνονται στα χερσαία και στα υδάτινα. Σαφής διάκριση ορίων των χερσαίων και υδάτινων οικοσυστημάτων δεν γίνεται εύκολα, γιατί δεν είναι απόλυτα δεδομένη η μετάβαση από την ξηρά στο νερό. Η ικανότητα για ζωή και ισορροπία σε ένα οικοσύστημα διασφαλίζεται από τους παρακάτω τέσσερις βιοτικούς παράγοντες:

- το αβιογενές περιβάλλον (Detritus)
- τους παραγωγούς (αυτότροφοι οργανισμοί)
- τους καταναλωτές (ετερότροφοι οργανισμοί) και
- τους διασπαστές (βακτηρίδια και μύκητες).

Τα υδρόβια οικοσυστήματα των ποταμών και λιμνών δεν είναι τόσο αποτελεσματικά στη δέσμευση της ηλιακής ενέργειας όσο τα χερσαία οικοσυστήματα, γιατί η δέσμευση του φωτός δεν γίνεται ικανοποιητικά μέσα στο νερό. Φυσικό αποτέλεσμα είναι η περιορισμένη ποσότητα ηλιακής ενέργειας, που περιορίζει την ανάπτυξη των φυτών και μπορεί να στερήσει απ' αυτά μερικά άλλα συστατικά, απαραίτητα για την επιβίωσή τους. Για παράδειγμα, το διοξείδιο του άνθρακα είναι συνήθως άφθονο, τα ανόργανα άλατα όμως δεν βρίσκονται πάντα σε επαρκείς συγκεντρώσεις. Στα ποτάμια η περιεκτικότητα του νερού σε ανόργανα στοιχεία είναι ανάλογη με την ποιότητα του εδάφους και των πετρωμάτων που διαβρέχει το νερό. Επίσης η συγκέντρωση των

ανόργανων αλάτων μπορεί να ελαττωθεί από μια μεγάλη βροχή που αραιώνει τη συγκέντρωση του νερού του ποταμού ή της λίμνης. Έτσι, μερικά από τα ανόργανα άλατα, που είναι βασικά για τη φυτική ανάπτυξη, όπως ο φώσφορος και τα νιτρικά άλατα, μπορεί να βρίσκονται σε πολύ μικρή συγκέντρωση στην επιφάνεια του νερού εκεί που ζουν τα φυτά. Αποτέλεσμα των όσων αναφέραμε παραπάνω είναι, ότι η τροφική αλυσίδα στα υδρόβια οικοσυστήματα κινείται καθοδικά. Τα οργανικά κατάλοιπα και τα ανόργανα άλατα που περιέχουν συσσωρεύονται στον πυθμένα. Τα ανόργανα άλατα διασκορπίζονται πολύ αργά μέσα στο νερό, έτσι που στην επιφάνεια μιας ανοικτής π.χ. λίμνης σπανίζουν ο φώσφορος και τα νιτρικά άλατα.

Η παραγωγικότητα ενός ποταμού, εξαρτάται από το συγκεκριμένο κομμάτι της πορείας του και τις κλιματολογικές και εδαφικές συνθήκες του περιβάλλοντός του. Σε πολλούς ποταμούς ένα μεγάλο μέρος του ενεργειακού αποθέματος, ιδιαίτερα στα μέρη που βρίσκονται κοντά στις πηγές, δεν προέρχεται από την παραγωγή φυτών, που αναπτύσσονται στο νερό, αλλά από υλικό που, ή πέφτει στο ποτάμι, ή αποπλένεται από τις όχθες του. Στις πηγές ενός ρυακιού, όπου συνήθως υπάρχει μεγάλη βλάστηση, ένα μεγάλο μέρος των αποθεμάτων τροφής προέρχεται από τα υλικά αυτού του είδους. Ακόμα και σε πεδινές περιοχές ένα μεγάλο ποσοστό της ενέργειας που εισρέει στο ποτάμι, προέρχεται από υλικό που έχει παρασυρθεί από ψηλότερα μέρη, ή που μεταφέρθηκε από το γύρω χερσαίο οικοσύστημα. Τα φύλλα που πέφτουν από τα δέντρα, είναι ένα παράδειγμα χερσαίας παραγωγής, που χρησιμοποιεί το ποτάμιο οικοσύστημα. Πολλοί καταναλωτές στο ποτάμιο οικοσύστημα τρέφονται με νεκρή οργανική ύλη. Η καλύτερη εκμετάλλευση της νεκρής οργανικής ύλης είναι συνάρτηση των ρευμάτων που υπάρχουν στο συγκεκριμένο ποτάμι ή λίμνη. Σε γενικές γραμμές, τόσο τα ποτάμια όσο και οι λίμνες, υφίστανται την επίδραση της βαρύτητας στις τροφικές τους αλυσίδες. Μ' άλλα λόγια η τροφική αλυσίδα λειτουργεί καθοδικά και κάθε διαδοχικός κρίκος εξαρτάται σ' ένα βαθμό από την τροφή που πέφτει από πάνω ή επιπλέει σε ανώτερα στρώματα.

Το ποτάμιο οικοσύστημα συνδέεται με το θαλάσσιο στις εκβολές των ποταμών και στα δέλτα, που θεωρούνται πολύ παραγωγικά οικοσυστήματα. Οι περιοχές αυτές έχουν μεγάλη σημασία για τη διατήρηση της άγριας ζωής και την οικονομία των πληθυσμών που ζουν κοντά σ' αυτές. Αποτελούν τους υγροβιότοπους και τέτοιοι είναι:

- Έλη γλυκού νερού: Οι περιοχές αυτές απαντώνται συχνά, σ' όλα τα μέρη της γης, ιδίως εκεί όπου υπάρχουν υπόγεια νερά,

επιφανειακές πηγές, ρυάκια ή υπερχειλίση νερών, συχνά ή περιοδικά, με υφάλμυρο νερό,

- Λίμνες: Οι λίμνες χωρίζονται στις εξής κατηγορίες.
- Μεγάλες λίμνες, με επιφάνεια πάνω από 3 τετρ. χιλιόμετρα,
- μικρές λίμνες, με επιφάνεια κάτω από 3 τετρ. χιλιόμετρα
- λίμνες σε υψόμετρο μεγαλύτερο από 750 μ.
- λίμνες παράκτιες σε απόσταση όχι μεγαλύτερη από 10 χλμ. από τις θαλάσσιες ακτές, με ή χωρίς επικοινωνία με τη θάλασσα.

Οι υγροβιότοποι είναι ο συνδετικός κρίκος μεταξύ των χερσαίων και υδάτινων οικοσυστημάτων και σύμφωνα με τους επιστήμονες, αποτελούν το καλύτερο παράδειγμα αλληλεξάρτησης και αλληλοεπικάλυψης των λειτουργιών μεταξύ των δυο αυτών οικοσυστημάτων. Όταν το γλυκό νερό των ποταμών συναντά το αλμυρό νερό της θάλασσας, αλλάζει η φυσικοχημική του σύσταση και η ανταλλαγή ανόργανων και οργανικών στοιχείων, το καθιστά πλούσιο σε θρεπτικά συστατικά και κατάλληλο για την επιβίωση διαφόρων ειδών που κατοικούν το οικοσύστημα.

Υποσύνολο του υδάτινου οικοσυστήματος είναι το θαλάσσιο. Το θαλάσσιο οικοσύστημα χωρίζεται σε τέσσερις ζώνες ανάλογα με το βάθος και την ποιότητα του ηλιακού φωτός που τις διαπερνά. Αυτές είναι: η παράκτια ζώνη, η νηριτική, η πελαγική και η αβυσσιαία. Το παράκτιο οικοσύστημα είναι μια στενή ζώνη γύρω από τα νησιά και τη στεριά με ιδιόμορφες συνθήκες λειτουργίας. Ο αριθμός των ειδών που διαβιούν σ' αυτή είναι περίπου ο ίδιος με οποιαδήποτε άλλη ζώνη. Οι ιδιόμορφες συνθήκες ζωής και λειτουργίας οφείλονται στο γεγονός ότι το οικοσύστημα αφενός είναι τελείως σκεπασμένο από νερό και αφετέρου είναι εκτεθειμένο στον αέρα. Η ένταση της ακτινοβολίας του ήλιου είναι υψηλή (λόγω του μικρού πάχους του υδάτινου ορίζοντα) με αποτέλεσμα οι αλλαγές στη θερμοκρασία και την αλατότητα από την εξάτμιση του νερού να είναι πολύ πιο μεγάλες από οποιαδήποτε άλλη ζώνη. Οι κύριοι οργανισμοί είναι βενθονικοί κινητοί ή ακίνητοι (Κνιδόζωα, Καρκινοειδή, Φορονοειδή, Βρυόζωα κ.ά.). Η ειδική και η ποσοτική τους σύσταση αλλάζει ανάλογα με το βάθος, την απόσταση από την ακτή και τη δομή του βυθού (πέτρες ή άμμος). Το βένθος αποτελεί τη βασική τροφή πολλών ειδών ψαριών που έχουν οικονομικό ενδιαφέρον. Πολλές φορές στην παράκτια ζώνη οι κινήσεις της θάλασσας φέρνουν και πλαγκτόν ή νηκτόν.

Μετά την παράκτια ζώνη ακολουθεί η νηριτική. Άβαθα νερά όπου το φως του ήλιου φτάνει μέχρι τον πυθμένα. Το πλαγκτόν, το νηκτόν και το βένθος βρίσκονται σε πληθώρα και υπάρχει συνεχής φωτοσύνθεση. Μετά από αυτή είναι η πελαγική και αβυssiαία ζώνη που χωρίζονται σε τρία διαφορετικά οικοσυστήματα τα οποία λειτουργούν με χωρίς ή σχεδόν καθόλου φως.

Η αρχή της θαλάσσιας τροφικής αλυσίδας βρίσκεται στη φωτοσύνθεση του πλαγκτόν που αποτελείται από μικροσκοπικούς οργανισμούς (διάτομα και δυνομαστιγοφόρα) και επηρεάζονται άμεσα από τις συγκεντρώσεις των θρεπτικών υλικών και τις φυτικές, χημικές και βιοχημικές παραμέτρους του οικοσυστήματος.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

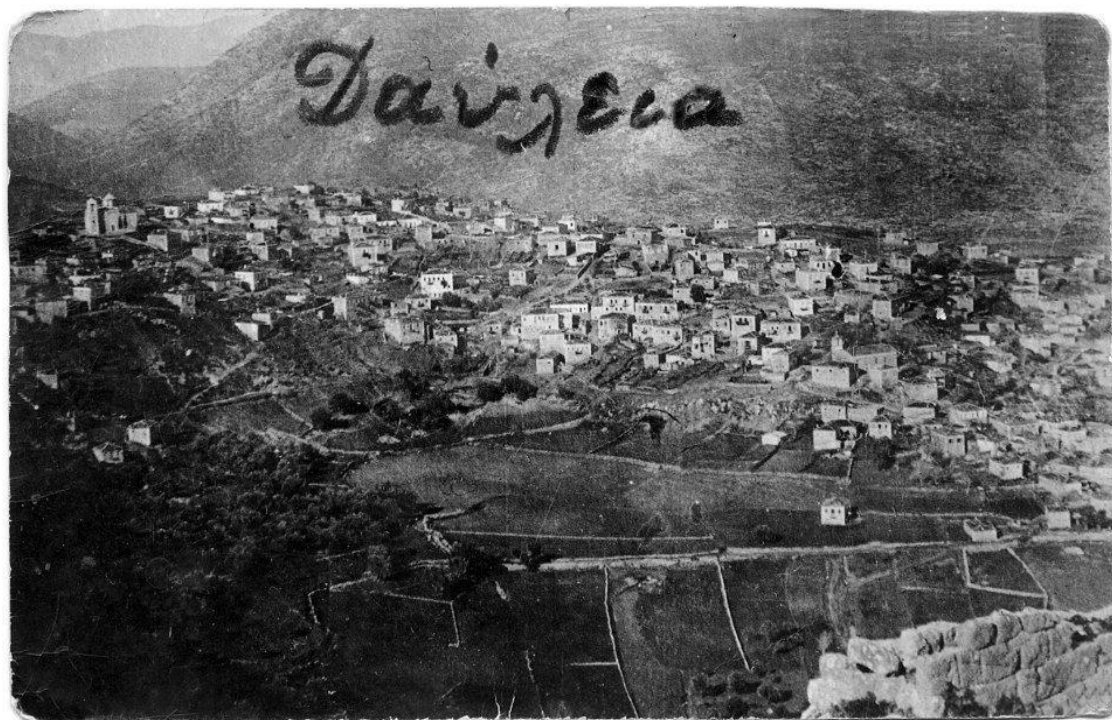

Στα πλαίσια της εργασίας μας «Φυσικές διαδρομές» αποφασίσαμε με την ομάδα Π.Ε. της Γ' Λυκείου και τους συναδέλφους που συμμετείχαν στο πρόγραμμα να πραγματοποιήσουμε μια 3ήμερη εκδρομή στη Μάνη και να επισκεφτούμε το Γύθειο, τα σπήλαια του Διρού, την Αρεόπολη και το μοναστήρι της Παναγίας Φανερωμένης στο Δρύαλο όπου τελέσαμε και τη Θεία Λειτουργία. Οι εντυπώσεις και οι εμπειρίες μας ήταν τόσο μεγάλες που αποφασίσαμε την έκδοση ενός ξεχωριστού φυλλαδίου για αυτή μας την εκδρομή.

Ένα οδοιπορικό στη Μάνη είναι ένα ταξίδι στο χρόνο. Αιώνες αδιάλειπτης ιστορίας αποτυπώνουν τις μορφές τους πάνω στις πέτρινες βουνοπλαγιές. Ένα οδοιπορικό στη Μάνη είναι κάτι παραπάνω από μια απλή περιδιάβαση ενός τόπου και τοπίου.

Σφηνωμένη στο μεσαίο πόδι της Πελοποννήσου, η Μάνη εκτείνει τα 900 τ.χμ. του εδάφους της στο Λακωνικό και Μεσσηνιακό κόλπο. Ο Ταΰγετος δεσπόζει αδιάκοπα στα μάτια μας: είναι το φυσικό οχυρωματικό τείχος που αποκόπτει τη Μάνη από την υπόλοιπη Πελοπόννησο.

Για να δεις τη Μάνη περαστικός θέλεις τρεις μέρες. Για να τη δεις περιπατητής θέλεις τρεις μήνες, και για να δεις την ψυχή της θέλεις τρεις ζωές, γράφει ο ποιητής. Έτσι λοιπόν εάν «των Ελλήνων οι κοινότητες φτιάχνουν άλλο γαλαξία», τούτη η γωνιά της πατρίδος μας μπορεί να ισχυρογνωμεί ότι από μόνη της είναι ένας κόσμος ξεχωριστός. Σε τούτη την τραχιά, άγωνα και άνυδρη «μάνα γη» δεν ξέρει το μάτι που να πρωτοσταθεί. Στα γυμνά πειροσπαρμένα βουνά, τους πάμπολλους ευθυτενείς πολεμόπυργους και τα χαρακτηριστικά πυργόσπιτα, είτε στην αφρισμένη θάλασσα με τις απρόσιτες ακτές, αλλά και τις μικρές γραφικές με βότσαλα παραλίες... και αν προσθέσει κάποιος τις πολλές βυζαντινές και νεότερες εκκλησίες (οι περισσότερες με εκπληκτικές τοιχογραφίες) και τα μοναστήρια οχυρά, τις αρχαίες θέσεις με τα σπαράγματα του χθες μνημεία, τα μνημεία της φύσης με κορυφαίο εκπρόσωπο τα Σπήλαια του Διρού, αλλά και τα μνημεία τα ανθρωπογενή, χωριά πετρόχτιστα παραδοσιακά μικρά και μεγαλύτερα, καλντερίμια, πέτρινα γεφύρια, αλώνια, τους ανθρώπους της, τα μοιρολόγια τους. Είναι λοιπόν λόγοι ικανοί αυτοί που μας εντυπωσίασαν και μας άφησαν συναισθήματα απεριγράπτα.

Πρώτος μας σταθμός το Γύθειο

Το Γύθειο έχει κατοικηθεί από τα προϊστορικά χρόνια όπως μαρτυρούν και τα ευρήματα του σπηλαίου στη θέση Λακωνίς, κοντά στην πόλη του Γυθείου. Σύμφωνα με την παράδοση όταν ο θεός Απόλλωνας φιλονίκησε με τον Ηρακλή για τον μαγικό τρίποδα του μαντείου των Δελφών και στο τέλος συμφιλιώθηκαν, ο τόπος ονομάστηκε «Γύη Θεών» δηλαδή Γύθειο. Στο Γύθειο επισκεφτήκαμε το αρχαιολογικό μουσείο περιηγηθήκαμε στα στενά σοκάκια με τα υπέροχα νεοκλασικά και προσευχηθήκαμε στο μητροπολιτικό ναό του Αγ. Γεωργίου.

Μετά το Γύθειο κατευθυνθήκαμε στην Αρεόπολη όπου ήταν και ο τόπος διαμονής μας.

Η Αρεόπολη (Τσίμοβα)

Η πόλη του Θεού Άρη, θεού του πολέμου και είναι πανάρχαιη κοιτίδα του ανθρώπου, όπως μαρτυρούν τα οστά των ανθρώπων (κρανίο και σκελετοί 300.000 ετών) αλλά και προϊστορικών ζώων που βρέθηκαν στη θέση Απήδημα. Εκτός από τους μανιάτικους πύργους και τα καλντερίμια, αξιόλογες είναι και οι εκκλησίες του Αγ. Ιωάννη Προδρόμου (18ος αι.) και των Παμμεγίστων Ταξιαρχών, στον οποίο έγινε η δοξολογία και άρχισε η επανάσταση στις 17 Μαρτίου του 1821.

Στη λιθόστρωτη πλατεία ορκίστηκαν γονατιστοί οι Μανιάτες για νίκη ή θάνατο.

Η Αρεόπολη είναι το σημείο, από το οποίο μπορεί κανείς να ξεκινήσει για να γνωρίσει την παραδοσιακή Μάνη να πάει στο Οίτυλο, στα περίφημα σπήλαια Διρού και μετά νοτιότερα για τη μέσα Μάνη, με τα γραφικά χωριά της που είναι αραδιασμένα στη σειρά και φτάνουν μέχρι το ακρωτήριο Ταίναρο.

Το επόμενο πρωί η ξενάγησή μας ξεκίνησε από το μουσείο της Μάνης στην Αρεόπολη.

Μετά επισκεφθήκαμε τα σπήλαια του Διρού. Η Βλυχάδα ή Γλυφάδα είναι το τρίτο σπήλαιο της περιοχής Διρού, είναι το μοναδικό επισκέψιμο και το μεγαλύτερο γνωστό της χώρας, είναι το γραφικότερο και καλύτερο λιμναίο σπήλαιο του κόσμου.

Ανακαλύφθηκε από τον κ. Πέτρο Αραπάκη, ο οποίος εξερεύνησε το πρώτο τμήμα του σπηλαίου, αλλά η συστηματική εξερεύνηση άρχισε το 1949 από το ζεύγος Ιωάννη και Άννας Πετροχείλου.

Στον πυθμένα του Σπηλαίου ρέουν νερά του υπόγειου ποταμού Γλυφάδα, στον οποίο οφείλεται ο σχηματισμός του σπηλαίου, ο οποίος σε μερικά σημεία φαρδαίνει και γίνεται λίμνη.

Αν και η κοίτη του τώρα έχει αλλάξει ολόγυρα υπάρχει πάντοτε ο θαυμάσιος διάκοσμος από τους πολύχρωμους σταλακτίτες, σταλαγμίτες και κολόνες. Η κοίτη του, από ασβεστόλιθο που έχει μεταμορφωθεί σε μάρμαρο, διανοίγεται σε δύο κεντρικούς παράλληλους διαδρόμους με πολλές διακλαδώσεις.

Μετά το Διρό καταλήξαμε στο όμορφο λιμανάκι του Γερολιμένα

και το βράδυ επιστρέψαμε στην Αρεόπολη.

Το επόμενο πρωί ξημερώματα πηγαίνοντας για το μοναστήρι της Φανερωμένης αγναντεύουμε γυμνά βουνά που οι κορυφές τους αχνοφαίνονται από το ελάχιστο φως του πρωινού. Πύργοι που αλλάζουν χρώμα και γίνονται πορτοκαλί με το πρώτο φως του ήλιου. Ελιές σαν στρώμα απέραντο που ξεκινά από την Αρεόπολη και φτάνει ως το Γερολιμένα.

Φτάνοντας στο μοναστήρι η γαλήνη και ηρεμία που περιβάλλει τα πάντα μας κάνει να σκεφτούμε πόσες άραγε προσευχές και ψαλμοί ακούστηκαν

και συνεχίζουν να ακούγονται εδώ στους δέκα αιώνες που στέκει όρθιο. Το μοναστήρι έχει κριθεί διατηρητέο ιστορικό και αρχαιολογικό μνημείο γιατί στο καθολικό του υπάρχουν σπάνιες τοιχογραφίες. Από τις πληροφορίες που πήραμε δεν γνωρίζουμε με ακρίβεια το έτος ανέγερσης του αν και μια επιγραφή στο ιερό βήμα μας παραπέμπει στο 10ο αιώνα. Το τέμπλο του καθολικού ήταν μαρμάρινο (σώζονται κάποια εντοιχισμένα υπολείμματα).

Οι τοιχογραφίες είναι σε δύο στρώματα του 12ου και του 14ου αιώνα.

Την προσωνυμία «Φανερωμένη» την έλαβε κατά παράδοση όταν μετά τη μάχη στο Διρό οι ηττημένοι Τούρκοι υποχωρώντας σκόπευαν να φτάσουν στο Γερολιμένα. Στο σημείο όμως που είναι το μοναστήρι, ύστερα από προσευχή των Μανιατισσών, ορμητικός χείμαρρος τους εμπόδισε και αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν. Το γεγονός αυτό οι

χριστιανοί το απέδωσαν στην Παναγία που «φανέρωσε» τη δύναμή της. Στην είσοδο του μοναστηριού μας περίμεναν η γερόντισσα Μαριάμ και ο π. Νικόλαος Λαμπρινάκος που θα τελούσε τη Θεία Λειτουργία. Αφού παρακολουθήσαμε με κατάνυξη τη Θεία Λειτουργία, μετά το τέλος της όλοι βγήκαμε στο προαύλιο της μονής.

Ένα εκπληκτικό φυσικό περιβάλλον ανοίγονταν σ'ας πίνακας ζωγραφικής μπροστά μας. Στο βάθος της γύρω γύρω ελιές και σκόρπιοι πύργοι και στο μέσον το πετρόχτιστο συγκρότημα της μονής, λες και ο ζωγράφος είχε βάλει όλη του την τέχνη να είναι ο πιο τέλειος πίνακας. Στο κάλεσμα του π. Νικόλαου για καφέ και κέρασμα τρέξαμε όλοι στο αρχονταρίκι δίπλα στο αναμμένο τζάκι και για πολλή ώρα συζητούσαμε για τη Μάνη, τα ήθη και τα έθιμα των ανθρώπων σε αυτή την περιοχή. Μεσημέρι πλέον, αφού κατεβήκαμε στο σπήλαιο όπου βρέθηκε η εικόνα της Παναγίας, φύγαμε αφού ευχαριστήσαμε τη γερόντισσα Μαριάμ, η οποία με μεγάλο ζήλο αγωνίζεται να κρατήσει όρθιο το μοναστήρι και να το ανάγει σε πνευματικό κέντρο της περιοχής, καθώς και τον π. Νικόλαο για τη φιλοξενία, με την υπόσχεση ότι θα ξαναεπισκεφτούμε το μοναστήρι γιατί οι καρδιές μας γέμισαν αγάπη και αγαλλίαση. Επιστρέψαμε στην Αρεόπολη και ετοιμαστήκαμε να γυρίσουμε στον τόπο της διαμονής μας.

Κλείνοντας το σύντομο αυτό πέρασμά μας από τη Μάνη μπορούμε να πούμε πως η μικρή αυτή γωνιά της πατρίδας μας είναι ατέλειωτη αν την αγκαλιάσεις με το ενδιαφέρον σου, αν της δώσεις την ψυχή σου.

Στην εργασία συμμετείχαν 12 μαθητές της Γ' Γυμνασίου της ,4 Α' Λυκείου,5 της Β' Λυκείου και 2 μαθήτριες της Γ' Λυκείου. Εργάστηκαν σε ομάδες και ολοκλήρωσαν την εργασία μέσα στο πλαίσιο του εγκεκριμένου προγράμματος, συμμετέχοντας σε περιβαλλοντικό μονοπάτι, ασκήσεις πεδίου και σε περιβαλλοντικές περιηγήσεις, με τους καθηγητές Μαστρογιάννη Ευστάθιο και Σιδέρη Βιολέτα.